

19. Є. Чикаленко і П. Стебницький. Листування. 1901-1922 роки / Упорядкування: Н. Миронець, І. Старовойтенко, О. Степченко. – К.: Темпора, 2007. – 628 с.
20. Автобіографія П.Я. Стебницького, датована 1919 р. // Інститут рукопису НБУВ – Ф. 10. – №6426-6427.
21. Нові міністри: П.Я. Стебницький // Нова Рада. – 1918. – 26 (13) жовтня.
22. Щеголев С.Н. Украинское движение, как современный этап южнорусского сепаратизма. – К., 1912.
23. П.Я. Стебницький. 1862-1923. – К., 1926.
24. Лотоцький О. Пам'яті П.Я. Стебницького // Український вісник. – Прага – Подєбради, 1925. – Травень.
25. Сірополко С. Петро Стебницький, як книголюб // Українська книга. – 1937. – №7-8.
26. Чикаленко Є. Спогади (1861-1907). – Нью-Йорк, 1955.
27. Чикаленко Є. Щоденник (1907-1917) – Львів, 1931.
28. Лотоцький О. Сторінки минулого – Ч. 1-3. – Варшава, 1932-34.
29. Русова С.Ф. Мої спомини (1879-1915) // За сто літ. – 1928. – Кн. 3.
30. Дорошенко Д. Мої спомини про недавнє-минуле (1901-1914 роки). – К., 2007.
31. Єфремов С. Історія українського письменства. – К., 1995.
32. Лисяк-Рудницький І. Інтелектуальні початки нової України // Лисяк-Рудницький І. Історичні есе: В 2 т. – Т. 1. – К., 1994.
33. Стебницький П. Україна и украинцы. – Пг., 1917.
34. Стебницький П. Рец. на: Ю.Охримович. Короткий нарис розвитку української національно-політичної думки в XIX ст. // Наше минуле. – 1918. – №2.
35. Чмырь С.Г. (Иваницкая С.Г.). Украинская партия социалистов-федералистов // Политические партии России. Конеч XIX – первая треть XX века: Энциклопедия. – М., 1996.
36. Постанова про український правопис // Рідний край. – 1907. – №6. – 5 лютого.
37. Чмырь С.Г. (Иваницкая С.Г.). Украинская демократическо-радикальная партия: истоки, организация, программа, тактика (90-е гг. XIX в. – 1908 г.): Дис... канд. ист. наук: 07.00.02 / ИРИ РАН. – М., 1994.
38. Отчет "Благотворительного общества издания общепользных и дешевых книг" за 1908 г. – СПб., 1909.
39. Стебницький П. До історії українського руху // Наше минуле. – 1918. – №3.
40. П. Смуток. Петербургская "Просвіта" // Украинская жизнь. – 1913. – №5.
41. Стебницький П. "Кобзар" перед судом // Записки історично-філологічного відділу. – К., 1923. – Кн. 4.
42. П. Смуток. Краєва автономія України // Вільна Україна. – 1906. – №1-2.
43. [Лотоцький А.І., Стебницький П.Я.] Украинский вопрос. – М., 1914.
44. Ефремов С. Из общественной жизни на Украине. – М., 1916.

Иваницкая С. Г. "Украинский проект" в деятельности и оценках П. Я. Стебницкого (1905-1908)

Целью статьи является выяснение личного вклада выдающегося общественного и политического деятеля, публициста, руководителя Петербургского общества Украинской Демократическо-Радикальной партии (УДРП) Петра Януаровича Стебницкого (25.11.1862 – 14.03.1923) в интерпретации и главные направления реализации "украинского проекта" (языковой вопрос, "школьный вопрос", коллективные оппозиционные заявления, украинская парламентская группа, национальная пресса и книгопечатание) в контексте стратегии и тактики УДРП в годы первой российской революции.

Ключевые слова: П.Я. Стебницкий, Е.Х.Чикаленко, Петербургская громада, Украинская Демократическо-Радикальная партия, первая российская революция 1905-1907 лет, "украинский проект", модернистическая эпоха, "национальное возрождение", неолиберализм, неонародничество.

Ivanitska S. G. "Ukrainian project" is in activity and estimations of P. Ya. Stebnitskiy (1905-1908)

The purpose of the article is finding of the personal endowment of remarkable public and political figure, publicist, leader of Petersburg society of Ukrainian Democratic-radical parties (UDRP) of Peter Yanuarovich Stebnitskiy (25.11.1862 – 14.03.1923) in interpretations and main directions realization of the "Ukrainian project" (linguistic question, "school question", collective opposition statements, Ukrainian parliamentary group, national press and book-printing) in the context of strategy and tactic of UDRP of the first Russian revolution.

Keywords: P.Ya. Stebnitskiy, E.Kh.Chikalenko, Petersburg society, Ukrainian Democratic Radical party, first Russian revolution 1905-1907, "Ukrainian project", modern epoch, "national revival", new liberalism, new populism.
УДК 94(477)

УДК

Я. В. Таравська

ПОГЛЯДИ АНДРІЯ ЖУКА НАПЕРЕДОДНІ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ НА ІСТОРІЮ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІДЕЇ САМОСТІЙНОЇ УКРАЇНИ

У статті ставиться завдання прослідкувати становлення ідейно-політичних позицій Андрія Жука – одного з провідних діячів Української Центральної Ради, відомого політика, публіциста та науковця, на основі його праці "До історії української політичної думки перед (першою) світовою війною" та висвітлити його точку зору на історію українського самостійницького руху.

Ключові слова: Андрій Жук, український політикум, еміграція, українська політична думка, ідея самостійності.

Діяльність та інтелектуальна спадщина А. Жука – видатного громадського діяча і політика, вченого і публіциста, одного із лідерів УСДРП, СВУ, РСУК, Головної Української Ради, Центральної Управи УСС, “Просвіти”, редактора численних часописів [1, с.699-700] ще недостатньо висвітлена в історіографії.

Помітним проривом у цьому напрямі став третій випуск “Молодої нації”, у якому дається всебічне висвітлення постаті Андрія Жука, – “сірого кардинала” самостійницького руху від 1908 до 1918 років. Історик Ігор Гирич у своїй розлогій розвідці “У тіні Липинського (Андрій Жук як політичний мислитель й дослідник історії визвольного руху)” небезпідставно вважає українського політика “сірим кардиналом” різних чільних організацій [2, с.8], тому що скромний А. Жук фактично й був їх ідейним керівником. Така оцінка не розходиться із висловленою до 30-ліття творчої діяльності видатного літератора і політика думкою Володимира Дорошенка: “А. Жук – сам коваль своєї долі. Власними зусиллями, самотужки вибився він у перші ряди сучасної української інтелігенції. Скінчивши тільки сільську школу в своєму рідному селі Вовчку на Полтавщині, він самоосвітою, упертою працею над собою досяг того, що не тільки зрівнявся з різними докторами, редакторами й директорами, які покінчили високі школи, але й не одного з них перевищив не лише здібностями, але й знанням і досвідом” [3, арк.1].

Втім, І. Гирич, як і інші дослідники діяльності цього чільного політика – І. Патер, Т. Осташко, А.Магурчак та ін. – акцентують увагу на інших аспектах багатих на звершення життя і творчості А. Жука, ніж визначені у цій розвідці. Тому джерельну базу даної статті складають передусім праці самого А.Жука “До історії української політичної думки перед (першою) світовою війною” [4] та “Як дійшло до заснування “Союзу визволення України” (Спомини у 20-ліття “Союзу”)” [5].

Андрій Жук у першій з цих робіт не обмежився спогадами про перебіг подій таємної наради у Львові, а поставив мету розглянути деякі особливості розвитку української політичної думки перед першою світовою війною, “що zarazом є причинками до історії українського самостійницького руху, який проявився в часі [Першої] світової війни” [4, с.190]. Зауважимо, що дослідник не брав до уваги історію самостійницької думки в Галичині з тієї причини, що потребу самостійності України першим у вітчизняній суспільно-політичній думці ще у 1895 р. обґрунтував у “Ukraina irredenta” Юліан Бачинський та включили в партійні програми його послідовники [6, с.178-180].

А.Жук доводить у своїй роботі, що ідея державної самостійності України перед війною серед бувших “російських” українців у Галичині сприймалася лише одиницями і то як далекий політичний ідеал, але не була програмою практичної діяльності.

Досліднику відомо що, хоч першою публікацією Революційної Української Партії (РУП) на Наддніпрянщині була якраз “Самостійна Україна”, але через рік після її виходу програмою партії, яка пізніше змінила свою назву на УСДРП, стала тільки національно-територіальна автономія України в межах Росії. Послідовною програмним засадам РУП лишилася Українська Народна Партія (УНП), заснована в 1902 р., яка також взяла в свою програму національний ідеал “єдиної, нероздільної самостійної демократичної України” [7, с.453]. Але, як підкреслює А.Жук, ця партія, перейменувавшись у 1917 р. на Партію Самостійників-Соціалістів, “не виросла в помітнішу силу, особлившої ролі в українському політичному житті тих часів не відігравала і свого самостійницького характеру нічим, крім видання в сім дусі кількох публікацій, не проявила” [4, с.190]. До цього слід додати, що Українська соціалістична партія, створена влітку 1900 р., також виступила за повну державну незалежність, але втратила свій вплив через курс на об’єднання з російською соціал-демократією [7, с.452].

Загалом треба погодитися з А.Жуком, що майже весь український політикум в Росії аж до революції 1917 р. своїм політичним ідеалом вважав автономію і федерацію, а практичними постулатами реальної політики було культурництво та спроби впровадження української мови у школах і кафедр українознавства в університетах. Щоправда, зазначає дослідник, в тодішніх реакційних обставинах внутрішнього російського життя про практичну самостійницьку політику переслідуванням за “сепаратизм” українцям важко було думати. Але більшість українських політиків відкидали (аж до 1918 р. – Я. Т.) самостійництво навіть як ідею: одні як річ реакційну і шкідливу, інші, як річ нереальну.

Відповідно, як наголошує А.Жук, стан національної свідомості народу й організованих сил української суспільності після поразки революції 1907 -1907 рр. був невтішний: українська політика обмежувалася просвітництвом, кооперативним та культурницьким рухом. Це висновок А.Жука підтверджується й іншими дослідниками [8].

Проте самостійницька ідея як програма практичної політики таки виникла, і виникла значно раніше, ніж прийнято про це думати, стверджує А. Жук. “Ідея самостійництва і його варіанту, австрофільства, зародилася серед перебуваючих в Галичині і взагалі за кордоном емігрантів з російської України ще в році 1911 [4, с.191]. Поштовхом до цього було загострення міжнаціональної та міжнародної напруги у світі, особливо на Балканах, де перехресчувалася політика двох імперій, між яких був поділений український народ.

Як впливає із нотаток А.Жука, 4-6 березня 1911 року у Львові відбулися наради гуртка українських емігрантів, “при участі й одного галичанина” для того, щоб заснувати друкований орган, “який став би ідейним осередком відповідного організаційного руху в краю під прапором державної самостійності України” [4, с.191].

Ініціаторами наради були член ЦК УСДРП, голова її Закордонної Групи Андрій Жук, кандидати в члени ЦК Володимир Степанківський і Лев Юркевич, що видавав тоді у Львові журнал "Наш Голос", спільний орган російськоукраїнської і галицькоукраїнської соціал-демократичної партії.

Вони залучили до перемовин д-ра Володимира Кушніра, який видавав у Відні часопис "Ukrainische Rundschau" і відомого прихильника самостійності України В'ячеслава Липинського, який, не будучи емігрантом, перебував тимчасово в Кракові і друкував свою відому працю "Z dziejow Ukrainy".

А. Жук засвідчує два основних погляди учасників наради. "Один можна назвати чистим самостійницьким, без орієнтації на чужі сили, який заступав головним чином Липинський, і другий сепаратистичний, з виразною орієнтацією на Австрію, який заступали Кушнір і Степанківський. Я займав середню позицію, а Юркевича займала справа з класового боку" [4, с.192].

А. Жук вважав потрібним, щоби українці, котрі ще не були готові до самостійності, організувались на ґрунті реальної праці – в земствах, кооперативах, "Просвіті" тощо та створювали організаційні можливості для самостійницької пропаганди в Росії й Австро-Угорщині, спонукаючи ці країни звернути увагу на українські проблеми.

Як повідомляє А. Жук, В. Липинський вже тоді доводив, що українській спільноті марно і шкідливо боротися за демократизацію Росії, що ця імперія готується до війни, тому і українцям треба до неї готуватись, але не через пропаганду австрофільства, а діями, спрямованими на наближення державної самостійності України.

В. Липинський визнавав можливість орієнтації на Німеччину чи Австро - Угорщину в якості виключно тактичного тимчасового кроку. Л. Юркевич висловлювся, за так зване "класове" вирішення проблеми на протигагу національному, таким чином відкидаючи самостійництво. Коли В. Липинський доводив, що без держави нема нації і що українці не стануть нацією, доки не здобудуть власної держави, Л. Юркевич порівнював це з сіонізмом. А. Жук записав таку його репліку: "Жидівська нація бачить своє відродження в Сіоні, українська нація може відродитися в самостійній Україні – се сіонізм!" [4, с.194]

Таким чином, як бачимо, ідею самостійності, як нагальну програмну потребу, під час наради беззастережно розвивав тільки В. Липинський. Відкидаючи плани перебудови Росії на союз національних держав як утопічні і шкідливі, Липинський висловлював "дві концепції: 1. Цілковита самостійність України і 2. Прилучення України до Австро-Угорщини, обстоюючи першу. Другу брав у рахубу лише як етап до державної самостійності України і то остільки, оскільки Австро-Угорщина зможе дати товчок до нашої самостійності своєю політикою в Галичині" [4, с.193].

Т.Осташко звертає увагу на те, що у листах до А. Жука, який займав проміжну позицію між переконаним самостійником В. Липинським і "молодоукраїнцями", майбутній лідер українських консерваторів уточнив свою позицію й розкрив власне розуміння суті обох політичних напрямів, які окреслилися на нараді [9, с.300]. Зокрема, він зазначав, що не слід "загортати в бавовну того факту, що між нами є: 1) австрофіли без застережень, по цілях нашої діяльності (...) і 2) австрофіли тільки по сьогоднішній тактиці і то з великим застереженням (залежним від такого або іншого становища Австрії супроти Галичини)". В.Липинський відносив себе до другої групи, для якої "австрофільство буде лише тактикою (з застереженням), которого цілком буде повне і цілковите визволення України по той і по сей бік Збруча". Розвиваючи цю думку, підкреслював, що, "коли Австрія сьогодні для нас більше прихильна, ніж Росія, то ми мо се лише реєструвати, але не витягати з того ніяких консеквенцій доти, доки не прийде яї факт великої ваги, наприклад, війна..., поділ Галичини і т. ін." [5, с.111 -116].

А.Жук, зрештою, також схилився до позиції В.Липинського. У розроблену ним програму діяльності органу, серед інших, включено таке положення: "Забезпеченням всестороннього культурного й економічного розвою українського народу може бути тільки національна незалежність, а *незалежна Україна може бути витвором тільки української національної революції*" (виділено А.Жуком. – Я. Т.) [4, с.195]. Проте А. Жук розходився з В. Липинським у формах майбутньої державності України. Резюмуючи наслідки дискусії про взаємовідносини з різними політичними силами в Україні, він відзначив можливість політичної співпраці лише з тими партіями, які "в засаді стоятимуть на становищі національної незалежності, а як форму державної організації визнають демократичну республіку". При цьому А. Жук наголосив, що цю форму було прийнято, незважаючи на те, що "між учасниками нарад були й прихильники монархічної ідеї (Липинський)" [5, с.105].

У кінцевому результаті учасники наради погодилися, що треба розпочати активну політичну діяльність самостійницького характеру, а як перший крок у цьому напрямі розпочати видання органу. Вони планували зв'язатись з існуючими вже групами самостійницького характеру, як Українська Народня Партія, "Оборона України", і творити нові автономні самостійницькі структури, які згодом мали бути об'єднані в одному центрі на засадах державної самостійності України. Орган цього Центру мав називатись "Вільна Україна". Як пригадує А. Жук, мотивуючи необхідність назви "Вільна Україна", В.Липинський писав, що його "ціллю є Україна, не "російська" і не "австрійська", а Україна вільна, тобто Україна, котра користується всіма засобами для вільного і всестороннього розвитку" [5, с.106]. Тобто В. Липинський був прихильником того, щоб у разі світової війни при всіх тимчасових союзниках українців метою їх ймовірних політичних комбінацій завжди залишалася самостійна Україна.

Але сміливі ідеї так і залишилися не реалізовані. Різниця в поглядах, яка виявилася між А.Жуком та В.Липинським з одного боку і Кушнірем і Степанківським з другого ще під час нарад, а ще яскравіше вияс-

нилася по нарадах, звели справу заснування "Вільної України", а відтак – пропаганди самостійності – нанівець. Л. Юркевич відмовився фінансувати вже цілком підготовлене до друку число "Вільної України".

Таким чином, із нотаток А. Жука, виявляється, що у середовищі "підросійських" українських політичних діячів, які перебували в еміграції у 1911 р., самостійницька ідея побутувала не лише як теорія, а і як предмет практичної організації через політичні структури та друкований орган із програмою конкретних дій. Стає очевидно, що В. Липинський, ще у 1911 р. (задовго перед появою "Листів до братів-хліборобів") та А. Жук були палкими поборниками ідеї самостійності України і мали плани її практичної реалізації.

Як показують факти, подальша реалізація планів політичної боротьби, намічених на нараді, пов'язана з утворенням Українського Інформаційного Комітету у Союзу Визволення України. За свідченням дослідника життя і творчості А. Жука Іллі Витановича "В 1912 р., Жук формує "Український Інформаційний Комітет" для зв'язку галичан і наддніпрянців та пропаганди української справи за кордоном, головою якого був професор Залозецький, а Жук – секретарем. З тих заходів згодом повстав Союз визволення України, що записав нову дуже важну сторінку в політичній історії України, бо поставив проблему самостійності України на ґрунт практичної політики і багато зробив для здійснення постулату державної самостійності України. Основником і автором його програми був скромний Жук" [10, арк.19об.].

Метою УІК А. Жук і його однодумці вважали пропаганду справи визволення України в європейському світі й зацікавлення неї офіційних діячів Австро-Угорщини та інших держав. Голова комітету професор Р. Залозецький тоді виконував функції англійського консула у Львові. Його заступник - В. Бачинський. УІК складався майже виключно з галицьких суспільно-політичних діячів (В. Панейко, Я. Веселовський, В. Пачовський, І. Петрушевич та ін.). Комітет підготував і видав низку інформаційних матеріалів про Україну англійською мовою (канали співпраці з британськими друкованими виданнями в 1911 р. установив у Лондоні В. Степанківський). УІК також нав'язав контакти з низкою українських емігрантів у Західній Європі, залучивши їх до пропаганди у світі справи українського визволення [5, с.108].

Щодо В. Липинського, який, в силу його завантаженості нуковою і видавничою роботою, до УІК не входив, але, за словами А. Жука, вважав цю організацію потрібною. Він погодився написати брошуру для Комітету "600-літня боротьба українського народу за політичне визволення" обсягом щонайменше 5 друкованих аркушів, наголошуючи, що для розуміння даної проблеми на і Заході дуже важливими є публікації про неї українських істориків [5, с.109].

В грудні 1912 р. В.Липинський у Кракові виробив проект "Меморіалу до Українського [Інформаційного] Комітету про наше становище супроти напруженої політичної ситуації в Європі"[11, арк.32-37], який мав за мету організацію боротьби за незалежну українську державу в умовах можливого вибуху світової війни. Надсилаючи меморандум А.Жуку, В.Липинський зробив застереження, щоб ніхто, крім В.Дорошенка й В.Степанківського, не знав про його авторство. При цьому він просив А.Жука обговорити документ та надіслати йому міркування щодо висловленої там позиції [5, с.109]. Меморіал відображає політичну позицію автора, його послідовно самостійницьку концепцію перспектив розвитку України, висвітлює бачення можливості й шляхів здобуття останньою незалежності в разі вибуху світової війни. На шляху до незалежності "непримиримим і головним ворогом" він вважає Росію, зауважуючи, що і Австрія "не є нашим союзником", що у війні треба зберігати нейтралітет [11, арк.32-37]. Ця позиція, суперечить тій, яку займали австрофіли з "молодоукраїнців" на чолі з В.Кушніром та С.Степанківським, що відстоювали необхідність визволення України з-під російського імперського гніту без подальшого визначення її статусу. Щодо засновників УІК, то вони поділяли думку В. Липинського про беззастережне утвердження державної самостійності України. Під враженням від перебігу політичних подій у Європі, а також в результаті особистих контактів керівників комітету з відповідальними австрійськими урядовцями Андрій Жук та інші члени УІК визнали, що у Відні "ставку робили на поляків, а українська справа відсувалася у далеку сутність і лишалась поки що під обсервацією" [5, с.108].

А. Жук поділяв думку В. Липинського, що шлях виконання програми, викладений у "Меморіалі" полягав у організації "Союзу визволення України", який мав вести в разі російсько-австрійської війни літературно-пропагандистську діяльність із втілення в життя запропонованого ним плану, а також увійти у блок з тими партіями, котрі на підставі певної спільної соціальної програми погодяться підняти масовий рух за політичну незалежність України. Як наголошує А. Жук, свій меморіал В. Липинський закінчив словами: "Коли се неможливо, то в разі вибуху австро-російської війни ми мусимо заховуватись зовсім пасивно, ведучи далі по той і по сей бік кордону політичну і культурну організаційну роботу"[5, с.111; 11, арк.37].

Справу В. Липинського по розробці загальних підвалин діяльності УІК як загальнонаціональної безпартійної організації українців діаспори продовжив А. Жук. У пункті основ діяльності комітету, який торкався політичного статусу майбутньої України, наголос робився на самостійній державі "або ж надалі ідучи автономію окупованих українських земель у Росії та прилучення до них українських частин Галичини, Буковини й Угорщини". Ці землі, за проектом А. Жука, мали скласти Українське королівство "під зверхництвом династії Габсбургів" [5, с.112]. Таким чином, цей пункт основ означав еволюцію уявлень А. Жука про форму майбутньої української держави від республіки до монархії і у значній мірі збігався із відповідним положенням меморіалу В.Липинського.

З початком Першої світової війни у Львові було засновано "Союз визволення України", одним з провідних діячів якого став А.Жук. Як і планувалось, основою союзу став Український Інформаційний Комітет та його політична платформа. У відозві СБУ 1914 р. зазначалося, що "формою правління самостійної

української держави має бути конституційна монархія з демократичним внутрішнім політичним устроєм, однопалатною системою законодавства, громадськими, мовними й релігійними свободами для всіх національностей і віросповідань, з самостійною українською церквою" [5, с.116]. Пропоновані у відозві основні засади майбутнього політичного та соціально-економічного устрою самостійної України практично тотожні запропонованим В. Липинським у Меморіалі УІК. Пояснення цьому дав сам А.Жук, підкреслюючи в своїх спогадах, що він протягом трьох років перед війною вів усю організаційну діяльність комітету, "а ідейне оформлення їй надав В.Липинський" [4, с.200].

Разом з тим, сам В. Липинський вважав А. Жука рівним собі соратником і товаришем у політичній боротьбі, однодумцем у стратегії і тактиці боротьби за незалежність України, а не просто виконавцем своїх ідей. А. Жук наводить отриманий лист Липинського від 6 травня 1911 р., де останній зазначає: "Крім того, я, як і Ви, ми люди старої школи, в котрій принципи се не пуста балаканина, а бусоль, що дозволяє орієнтуватись в лабіринті життя і вести через його нетри "свою лінію". В тому я і Ви, здається, різнимось від нового напрямку нашої суспільної думки, в котрому "політика дня" відіграє першу й рішачу роль. ...Бачу з Вашого листа, що ми незалежно від себе прийшли до однакових думок (виділено нами. – Я. Т.), з чого я невимовно радий" [4, с.200].

Отже, із визначенням "сірий кардинал" в українській політиці відносно Андрія Жука можна погодитися тільки частково і тільки в розумінні, що таким його побачили скоріше не сучасники, а пізніші дослідники, які захопилися яскравими працями Вячеслава Липинського і дійсно залишили в тіні наукової уваги осяжний науковий та публіцистичний доробок і подвижництво та чільну організаційну діяльність його видатного друга і однодумця.

Практична діяльність і наполегливість у відстоюванні ідеї самостійності України напередодні Першої світової війни відповідала світогляду і високим людським якостям цього видатного українця. Як відзначав Володимир Дорошенко: "Постать і життєва кар'єра А.Жука мусить підносити на душі кожного українця, кріпити в нас віру в ясне майбутнє рідного народу, з глибини якого виходять діячі такої міри [3, арк.1].

Джерела та література

1. Енциклопедія українознавства. Словникова частина. – Том 2. – Львів; 1993. – 800 с.
2. У тіні Липинського (Андрій Жук як політичний мислитель й дослідник історії визвольного руху. – Молода нація. – №3. – 2002. – С.8 – 45.
3. Дорошенко Володимир. Людина чину. Рукопис. – Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (далі – ЦДАВОУ. – Ф.3807. – Оп. 2. – Справа 47
4. Жук Андрій. До історії української політичної думки перед (Першою) світовою війною // Вячеслав Липинський та його доба: Наукове видання / Упорядники Т. Осташко, Ю. Терещенко. – Київ – Житомир, 2008. – С.190 - 200.
5. Жук А. Як дійшло до заснування "Союзу визволення України" (Спомины у 20-ліття "Союзу") // Календар-альманах "Дніпро" за звичайний рік 1935. – Львів, 1935. – С.103-117.
6. Українська державність у XX столітті. Історико-політологічний аналіз. – К., 1996. – 448с.
7. Новий довідник: Історія України. – Друге видання. – К., 2006. – 736 с.
8. Ветров Р.І. Політичні партії України на початку XX століття (1900-1925 рр.). – Дніпродзержинськ, 1997. – 246 с.
9. Осташко Тетяна. Державницький імператив Вячеслава Липинського // Вячеслав Липинський та його доба: Наукове видання / Упорядники Т. Осташко, Ю. Терещенко. – Київ – Житомир, 2008. – С.296 – 327.
10. Витанович І. Андрій Жук – кооператор-громадянин. (Реферат, прочитаний на сходинах Товариства Українських Кооператорів у Львові, дня 2.1.1938., з нагоди 30-ліття літературно-кооперативної праці // ЦДАВОУ. – Ф.3807. – Оп. 2. – Спр. 47.

Тараевская Я. В. Взгляды Андрея Жука накануне Первой мировой войны на историю и перспективы идеи самостоятельной Украины

В статье ставится задание проследить становление идейно-политических позиций Андрея Жука – одного из ведущих деятелей Украинской Центральной Рады, известного политика, публициста и научного работника, на основе его труда "К истории украинской политической мысли перед (первой) мировой войной", а также проанализировать его точку зрения на историю украинского самостийнического движения.

Ключевые слова: Андрей Жук, украинский политик, эмиграция, украинская политическая мысль, идея самостоятельности.

Taravska Ya. V. Andriy Zhuk's views upon the history and perspectives of the idea of Ukrainian independence in the eve of the First World War

A task to retrace forming of ideological and political positions of Andrey Zhuka is put in this article – one of leading figures of Ukrainian Central Advice, known politician and research worker on the basis of his labour "To history of the Ukrainian political idea before (first) world war". From the notes of A.Zhuka it appears, in particular, that in the environment of the Ukrainian political figures which were in emigration in 1911, idea of independent was not only as a theory but also as the article of practical organization through political structures and printing organ with the program of concrete actions.

Keywords: Andrey Zhuk, Ukrainian politics, emigration, Ukrainian political idea, idea of independence.